

LITIOTIDNE ŠKOLJKE IZ TROPSKEGA MORJA v Dolenjskih Toplicah

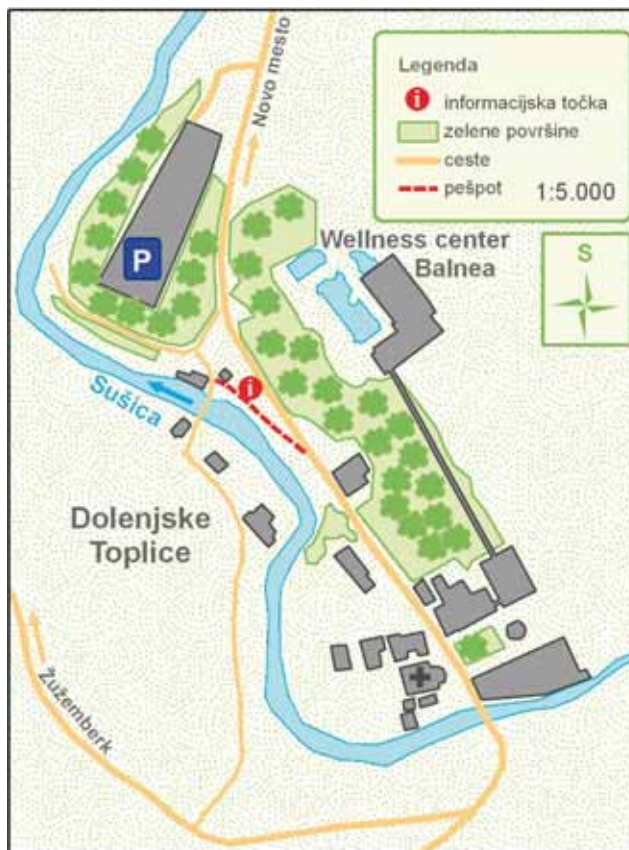

Vodnjak iz litiotidnega apnenca
v Zvezda parku v Ljubljani

Ker podobne školjke danes ne živijo več, in bi jih težko primerjali s kako drugo fosilno skupino, so ena bolj zanimivih fosilnih skupin v Sloveniji.

Lokacija litiotidnih školjk (Dolenjske toplice – nahajališče fosilov, evid. št. 8480) je s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Ur. list RS, št. 111/04) opredeljeno kot geološka naravna vrednota lokalnega pomena.

Izdal: Zavod RS za varstvo narave,
Območna enota Novo mesto, junij 2009
Besedilo: Andreja Škedelj Petrič
Uredila: Mateja Nose Marolt
Fotografije: Andreja Škedelj Petrič
Risba: Andreja Škedelj Petrič; karta: Janez Božič
Oblikovanje in tisk: Birografika Bori d.o.o.
Naklada: 9.000 kom
Izdajo zloženke so finančno podprle Terme Dolenjske Toplice

TERME KRKA
dolenjske toplice

Zavod Republike Slovenije
za varstvo narave

TROPSKO MORJE

Le malokdo ve, da je bilo pred 190 milijoni let na območju Dolenjskih Toplic moč zaplavati v plitvem tropskem morju, ki je v spodnji juri preplavljalo večji del južne Slovenije. V mirnih lagunah z blatnim dnom so vladale idealne razmere za življenje in rast litiotidnih školjk.

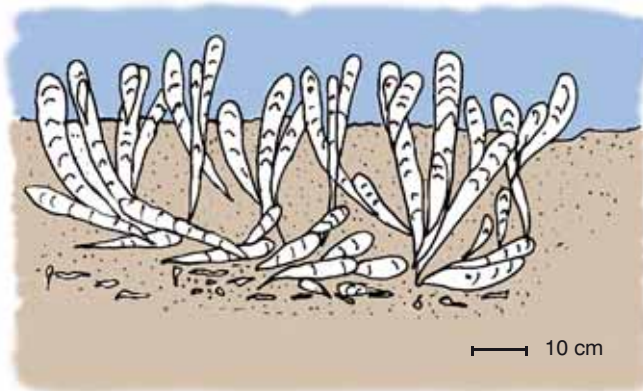
Številne ostanke školjčnih lupin lahko opazujemo v razgaljeni, desni kamniti brežini nad potokom Sušica, ob pešpoti, ki vodi do nekdanjega Topliškega mlina. Školjčne lupine zaradi večje odpornosti izstopajo iz apnenca spodnje jurske starosti, ki sta ga dež in zmrzal že dobro obdelala.

Profil z ostanki lupin litiotidnih školjk

ŽIVLJENJE LITIOTID

Školjke so imele več decimetrov dolgi sploščeni lupini. Živele so v skupinah na blatnem morskem dnu, se šopasto razraščale in si med seboj dajale oporo. Ustvarjale so prave morske trate. Zaradi nenavadne »vitke« oblike so imele med rastjo precejšnjo sposobnost upogibanja in zvijanja.

Združba školjk v značilnem življenjskem položaju

Izumrtje litiotid so pospešila obsežna tektonska dogajanja, dviganja in spuščanja ozemlja ter spremembe v višini vodne gladine. Prišlo je do bistvenih sprememb življenjskega okolja, čemur se školjke niso mogle prilagoditi.

Po odmrtnosti so se školjčne lupine poškodovale in delno raztopile. Morski tokovi so jih prenašali in nakopičili na drugem mestu. Ponekod so lupine tako številne, da tvorijo celo kamnino, kot je to dobro vidno v našem primeru.

NEKOČ V MORJU, DANES V PARLAMENTU

Litiotidni apnenec je značilne temno sive do črne barve in je nastal v zaprti laguni iz lagunskega karbonatnega blata. Svetle lise v kamnini, ki ji dajejo razpoznavni značaj so preseki litiotidnih školjk, kjer so prvotne lupine nadomeščene z velikimi kalcitnimi kristali.

Poliran litiotidni apnenec iz Dolenjskih Toplic

ALI VEŠ?

- Da je litiotidni apnenec, ki ga še danes lomijo v Podpeči pri Ljubljani, eden najlepših okrasnih kamnov v Sloveniji? Pravijo mu **podpeški marmor**.
- Da so ta kamen izkoriščali že Rimljani za izgradnjo nekdanje Emone?
- Da je podpeški marmor za svoja dela pogosto uporabljal arhitekt Jože Plečnik?
- Da kamen krasi mnoge objekte v naši prestolnici npr: **Parlament**, Narodno univerzitetno knjižnico, Magistrat in Nebotičnik?